

Sygn. akt I C 273/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Przemysław Jagosz

Protokolant p.o. sekr. sąd. Natalia Anielska

po rozpoznaniu w dniu 3 listopada 2014 r., w Olsztynie, na rozprawie,

sprawy z powództwa **M. P.**

przeciwko **(...) Sp. z o.o. we W.**

o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji

I uchyla wyrok zaoczny Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 21.07.2014 r. w całości i oddala powództwo;

II umarza postępowanie wywołane wnioskiem powoda o sprostowanie pkt I wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 21.07.2014 r.

III zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu i umarza postępowanie wywołane zażaleniem powoda na postanowienie w przedmiocie kosztów procesu, zawarte w pkt II wyroku zaocznego Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 21.07.2014 r.

Sygn. akt I C 273/14

UZASADNIENIE

M. P. żądał zwolnienia spod egzekucji, prowadzonej na rzecz pozwanej **(...) sp. z o.o. we W.** przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W. Ł. P. pod sygnaturą KM 903/13 przeciwko M. S. (1), zajętego w jej toku ciągnika rolniczego(...) o nr rej. (...), r. prod. 2012, oraz zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że wymieniony ciągnik został przez niego zakupiony w (...)r. od (...) sp. z o.o. Następnie, w dniu (...) r. powód zawarł umowę sprzedaży ciągnika (...)z partii (...) na rzecz M. S. (1). W dniu (...) r. powód i M. S. (1) zawarli aneks do ww. umowy sprzedaży, postanawiając, że ostateczna cena wynosić będzie 360 000 zł, a do czasu uregulowania całości ceny sprzedaży ciągnik pozostanie własnością powoda. Ponieważ cena nie została uregulowana w całości w umówionym terminie, w toku postępowania sądowego przed Sądem Okręgowym w Gdańsku w sprawie IX GC 182/13 kontrahenci zawarli ugodę, w której M. S. (1) zobowiązał się do spłaty zadłużenia w 14 ratach, liczonych od (...) r., z czego nie wywiązał się. W ocenie powoda oznacza to, że M. S. (1) nie jest właścicielem ciągnika zajętego w toku skierowanej przeciwko niemu egzekucji, na co zresztą wskazał w chwili dokonywania zajęcia przez komornika, a ponieważ wezwanie do zwolnienia ciągnika spod egzekucji skierowane do pozwanego pozostało bezskuteczne, konieczne stało się wytoczenie niniejszego powództwa.

Wyrokiem zaocznym z dnia 21.07.2014 r. ciągnik został zwolniony spod egzekucji, z tym że jako datę jego zajęcia mylnie wskazano „(...)r.”, zamiast „(...)r.” Ponadto na rzecz powoda zasądzono kwotę 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, a wyrokowi nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

(wyrok k. 55)

Pozwana (...) sp. z o.o. we W. złożyła sprzeciw od tego wyroku w całości, wnosząc o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwana wskazała, że:

- a) powód nie przedstawił żadnego dowodu skutecznego względem pozwanej, że jest właścicielem spornego ciągnika, zwłaszcza, że zastrzeżenie własności rzeczy sprzedanej dla skuteczności wobec osoby trzeciej wymaga dokonania przy zawarciu umowy, na piśmie z datą pewną,
- b) w ocenie pozwanej umowa sprzedaży opatrzona datą (...)r. i aneks do niej z datą (...)r. nie są wiarygodne i prawdopodobnie antydatowane, gdyż nie przedstawiono ich w sprawie IX GC 182/13 Sądu Okręgowego w Gdańsku,
- c) zastrzeżenie własności ciągnika zawarte w aneksie wygasło wskutek dochodzenia przez powoda zapłaty ceny za ten ciągnik w sprawie IX GC 182/13 Sądu Okręgowego w Gdańsku i zawarcia w tej sprawie ugody,
- d) wytoczenie powództwa nastąpiło z przekroczeniem terminu miesięcznego z art. 841 § 3 Kodeksu postępowania cywilnego, gdyż o zajęciu ciągnika powód wiedział od komornika i dłużnika M. S. (1) wcześniej niż nastąpiło zawiadomienie go o tym przez komornika.

(sprzeciw k. 59-60)

Powód wniósł o sprostowanie wyroku zaocznego przez oznaczenie prawidłowej daty zajęcia ciągnika na (...)r. zamiast błędnie wpisanej daty (...)r., a nadto złożył zażalenie na zawarte w wyroku postanowienie o kosztach procesu, domagając się jego zmiany przez zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego kwoty 22 217 zł. W uzasadnieniu tego środka odwoławczego wskazano, że w przedmiotowym orzeczeniu pominięto opłatę stosunkową od pozwu, uiszczoną przez powoda w kwocie 15 000 zł.

(wniosek k. 72-73, zażalenie k. 75-77)

Sąd ustalił, co następuje:

Powód M. P. prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą P.P.H.U. (...) M. P. w P..

(bezsporne, wydruk z CEIDG k. 28, wydruk z KRS k. 99-100)

W dniu (...) r. powód, działając w ramach PPHU (...) w P. nabył od (...) sp. z o.o. w P. ciągnik rolniczy (...)o nr fabrycznym (...), nr silnika (...), r. prod. 2012 za kwotę netto 373 268,70 zł (brutto 459 120,50 zł).

W dniu (...)r. została wystawiona faktura korygująca - zmniejszająca cenę o kwotę 51 013,39 zł ze wskazaniem zastosowania upustów detalicznego i specjalnego.

(faktura k. 50, k. 51)

W dniu (...) r. PPHU (...) w P., jako sprzedawca, wystawił fakturę VAT dotyczącą nabycia przez (...) M. S. (1) w K. ciągnika rolniczego, oznaczonego jako ciągnik rolniczy (...)o nr fabrycznym (...), nr silnika (...), r. prod. 2012, za kwotę netto 260 000 zł (brutto 319 800 zł, tj. o ponad 140 000 zł mniej niż cena nabycia od spółki (...)).

W dniu (...) r. wystawiono fakturę korygującą cenę netto na kwotę 360 000 zł (brutto 442 800 zł, tj. podwyższając cenę z faktury listopadowej o 123 000 zł)

(faktury k. 11 i 12)

Sporządzono nadto umowę sprzedaży tego ciągnika, opatrzoną datą (...)r. (czyli wcześniejszą niż data faktury). Zgodnie z treścią tej umowy powód sprzedał ciągnik oznaczony jako (...)z partii (...) na rzecz M. S. (1) za kwotę 260 000 zł netto (cenę z pierwszej faktury).

Przedmiotowy ciągnik został wydany M. S. (1), a zmiana właściciela została odnotowana w dowodzie rejestracyjnym tego pojazdu.

Datą (...) r., tj. datą faktury korygującej, opatrzony został z kolei aneks, w którego treści zawarto postanowienie, że ostateczna cena ciągnika wynosić będzie 360 000 zł netto i dodano § 3 ust. 3 w brzmieniu „Strony zgodnie oświadczają, iż do czasu zapłaty całości ceny sprzedaży wskazana w § 1 maszyna stanowi własność Sprzedającego.”

Zawarcie aneksu nie towarzyszyło przeniesienie posiadania ciągnika na powoda; bez zmian pozostała również treść dowodu rejestracyjnego.

(kopia pisma stwierdzającego zawarcie umowy zatytułowane „Umowa sprzedaży” k. 13-14, kopia dowodu rejestracyjnego k. 48, aneks k. 15)

Pozwem, datowanym na (...) r. i skierowanym do Sądu Okręgowego w Gdańsku, Wydziału Gospodarczego, powód, jako podmiot prowadzący działalność gospodarczą zażądał od M. S. (1), również prowadzącego działalność gospodarczą, zapłaty 420 660 zł i należności ubocznych, tytułem zapłaty reszty niuiszczonej ceny sprzedaży za ciągnik (...) (...) nr silnika (...), r. prod. 2012.

W uzasadnieniu tego powództwa nie powoływano się na umowę pisemną, ani aneks, zaś w celu stwierdzenia umowy i jej treści wnioskowano o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków, wskazując także na uznanie długu przez podpisanie faktur przez M. S. i częściowe spełnienia świadczenia.

W postępowaniu tym ostatecznie powód i M. S. zawarli ugodę sądową, zobowiązującą M. S. do zapłaty 442 600 zł (w tym 400 600 zł reszty ceny, 35 000 zł części skapitalizowanych odsetek oraz 7 000 zł kosztów procesu) w 14 ratach miesięcznych., zastrzegając, że w przypadku opóźnienia w zapłacie którejkolwiek z rat, przekraczającego 45 dni, cała pozostała należność stanie się natychmiast wymagalna.

Pisemnej umowy i aneksu nie przedstawiono do końca tego postępowania.

Postanowieniem z dnia (...) r. Sąd Okręgowy w Gdańsku nadał ww. ugodzie klauzulę wykonalności w zakresie przekraczającym obowiązek zapłaty pierwszej raty ugody w wysokości 37 660 zł.

(pozew, protokół rozprawy z ugodą, postanowienie o klauzuli wykonalności k. 16-23, a nadto te i pozostałe dokumenty w aktach IX GC 182/13 SO w Gdańsku)

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w W. - Ł. P. prowadzi pod sygnaturą KM 903/13 postępowanie egzekucyjne na rzecz pozwanej **(...) sp. z o.o. we W.** przeciwko M. S. (1). W toku tego postępowania, w dniu (...) r. komornik dokonał zajęcia ciągnika rolniczego (...), o nr rej. (...), r. prod. 2012. W trakcie czynności M. S. (1) oświadczył do protokołu zajęcia, że właścicielem przedmiotowego ciągnika jest (...) sp. z o.o. w B..

Pismem z dnia (...) r. komornik zawiadomił (...) PPHU w P. o dokonanej zajęciu, powołując się na to, że ujawnienie praw osób trzecich nastąpiło w wyniku oświadczenia dłużnika złożonego do protokołu zajęcia.

Zawiadomienie to zostało odebrane w dniu (...) r.

Komornik nie zawiadamiał innych podmiotów o zajęciu przedmiotowego ciągnika.

(kopia protokołu zajęcia k. 25, pismo k. 24, poświadczenie odbioru wezwania k. 46, pismo komornika k.107-109)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle poczynionych w sprawie ustaleń, wobec zasadności argumentów pozwanej przytoczonych w sprzeciwie od wyroku zaocznego żądanie powoda nie mogło zostać uwzględnione.

Stosownie do treści art. 841 § 1 i 3 Kodeksu postępowania cywilnego (kpc) można w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza prawa osoby trzeciej, przy czym powództwo należy wnieść w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa.

W sprawie niniejszej poza sporem było, że powód nie uczestniczy w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przeciwko M. S. (1) w sprawie KM 903/13 przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W. Ł. P., a ponieważ twierdzi, że zajęty w jej toku ciągnik stanowi jego własność, jest osobą trzecią w rozumieniu wskazanego przepisu, uprawnioną do wytoczenia powództwa.

Wobec treści sprzeciwu pozwanej i podniesionych w nim argumentów, ustalenia wymagało, czy zajęty ciągnik rzeczywiście stanowi własność powoda – w kontekście umowy sprzedaży na rzecz dłużnika M. S. i aneksu, którym już po przeniesieniu posiadania ciągnika na rzecz M. S. do umowy wprowadzono zastrzeżenie jego własności na rzecz powoda do czasu uiszczenia ceny.

W tej mierze należy wskazać, że zgodnie z art. 155 § 1 Kodeksu cywilnego (kc) umowa sprzedaży rzeczy co do tożsamości oznaczonej przenosi jej własność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej albo że strony inaczej postanowiły.

Bez wątpienia objęty pozwem ciągnik rolniczy, zindywidualizowany numerem fabrycznym i numerem silnika, stanowił rzecz oznaczoną co do tożsamości. Z chwilą zawarcia umowy jego sprzedaży stał się zatem własnością M. S. (1), jako kupującego, czemu towarzyszyło zresztą przeniesienie posiadania.

W konsekwencji, zmiana umowy sprzedaży przez wprowadzenie do niej zastrzeżenia własności ciągnika dla sprzedającego do czasu uiszczenia całości ceny, jakiej powód i M. S. zamierzali dokonać aneksem z dnia (...)r., pozostała bezskuteczna. Pozwana słusznie bowiem zauważyła, że tego rodzaju zastrzeżenie dotyczące własności sprzedawanej rzeczy oznaczonej co do tożsamości powinno zostać dokonane przy zawieraniu umowy sprzedaży, a w każdym razie przed przeniesieniem własności rzeczy sprzedanej. Po przeniesieniu własności na rzecz nabywcy możliwe było zabezpieczenie roszczeń o zapłatę ceny przez zwrotne przeniesienie własności rzeczy sprzedanej na rzecz sprzedającego do czasu uiszczenia ceny. Jasna treść aneksu z (...) r. i towarzyszące temu czynności powoda i M. S. nie budzą jednak wątpliwości, że do takiego zwrotnego przeniesienia własności na rzecz powoda nie doszło. Aneks wyraźnie bowiem zmierza do zmiany pierwotnej umowy sprzedaży i wprowadzenia do niej zapisu zastrzegającego pozostawienie własności ciągnika sprzedającemu, co jednak nie było już możliwe z uwagi na to, że do przeniesienia własności na rzecz kupującego doszło skutecznie z chwilą zawarcia umowy sprzedaży, a najpóźniej z chwilą przeniesienia posiadania ciągnika na rzecz M. S.. Warto też zauważyć, że zmiana właściciela, do jakiej miałyby dojść na mocy aneksu, powinna zostać zgłoszona właściwemu staroście i odnotowana w dowodzie rejestracyjnym - zgodnie z art. 78 ust. 2. ustawy z dnia 20.06.1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 r. poz.1137), czego jednak – jak wynika z treści dowodu rejestracyjnego przedmiotowego ciągnika – nie uczyniono, a co dodatkowo wyklucza możliwość uznania, że na mocy aneksu doszło do zwrotnego przeniesienia własności ciągnika na rzecz powoda.

Z tych względów należało uznać, że aneks z dnia (...) r. nie wywołał skutku w postaci zwrotnego przeniesienia własności ciągnika na rzecz powoda, a ciągnik ten pozostał własnością M. S..

Nawet jednak, jeżeliby uznać, że zastrzeżenie własności ciągnika na rzecz powoda zostało skutecznie wprowadzone do umowy sprzedaży, należy wskazać, że zmiana taka pozostałaby bezskuteczna względem wierzycieli M. S. jako kupującego.

Zgodnie bowiem z art. 590 § 1 kc, jeżeli rzecz zostaje kupującemu wydana, zastrzeżenie własności, aby było skuteczne względem wierzycieli kupującego, powinno być stwierdzone pismem z datą pewną.

Ani przedstawiona do akt pisemna umowa sprzedaży, ani aneks z (...) r. nie zostały opatrzone datą pewną w rozumieniu art. 81 § 2 kc. Dokonania takiej czynności nie stwierdzono bowiem w żadnym dokumencie urzędowym.

Ponadto, wypada zgodzić się z argumentacją pozwanego, że skoro powód we wcześniejszej sprawie przed Sądem Okręgowym w Gdańsku (IX GC 182/13) zdecydował się wystąpić o zapłatę i ostatecznie w sprawie tej zawarł z kupującym ugodę, w której uzgodniono wyłącznie zapłatę ceny i nie dokonywano żadnych zmian w zakresie własności rzeczy sprzedanej, obecnie nie może wystąpić o zwrot rzeczy (por. podzielone przez Sąd uzasadnienie wyroku SN z 21.01.1999 r., I CKN 955/97).

Reasumując powyższe rozważania, powtórzyć trzeba, że z chwilą zawarcia przez powoda i M. S. (1) umowy sprzedaży ciągnika (...), a najpóźniej z chwilą jego wydania, przedmiotowy pojazd stał się własnością M. S. (1), zaś na mocy aneksu z (...)r. nie doszło do skutecznego zwrotnego przeniesienia własności na rzecz powoda, ani do skutecznego zastrzeżenia własności względem wierzycieli M. S. (1). Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że zajęcie przedmiotowego ciągnika w toku egzekucji przeciwko M. S. (1) naruszyło wzmiankowane w pozwie prawo własności powoda.

Wnioski powyższe czyniły bezprzedmiotowymi rozważania na temat podniesionego przez pozwanego z ostrożności procesowej zarzutu wniesienia powództwa z przekroczeniem terminy miesięcznego od daty dowiedzenia się przez powoda o zajęciu. Ponieważ termin ten ma charakter terminu zawitego, ewentualne jego uchybienie skutkowałoby utratą przez powoda uprawnienia z art. 841 § 1 kpc i koniecznością oddalenia powództwa już tylko z tego tytułu. Czynienie ustaleń w tym zakresie było jednak zbyteczne wobec dalej idącego uznania, że powodowi nie przysługuje prawo, na które powoływał się w pozwie. Z tej przyczyny pominięto wnioski dotyczące przesłuchania świadków na okoliczność daty powzięcia przez powoda informacji o zajęciu ciągnika. Zważywszy zaś na jasną treść aneksu oraz to, że dla niezbędnych do rozstrzygnięcia ustaleń w zakresie skutków umowy sprzedaży wystarczające były twierdzenia stron i przedstawione przez nie dokumenty, zbędne było przesłuchiwanie M. S. (1) na okoliczność umowy zawieranej z powodem. Podobnie bezprzedmiotowe stało się rozważanie, czy pisemna umowa sprzedaży została antydatowana, o czym mogłoby świadczyć niepowoływanie się na nią w sprawie IX GC 182/13 Sądu Okręgowego w Gdańsku. Nic nie stało bowiem na przeszkodzie, aby umowa zawarta ustnie została ostatecznie stwierdzona pismem, co jednak nie zmienia faktu, że własność objętego nią ciągnika przeszła na M. S. już z chwilą jej zawarcia.

W konsekwencji, uwzględniając sprzeciw pozwanej, na podstawie art. 347 kpc w związku z przepisami powołanymi wyżej, wyrok zaoczny z dnia 21.07.2014 r. należało uchylić w całości i powództwo oddalić, o czym orzeczono w pkt I sentencji.

Zważywszy na uchylenie wyroku zaocznego, którego dotyczył wniosek o sprostowanie, prowadzenie postępowania w tym zakresie stało się zbędne, wobec czego w pkt II sentencji wyroku zostało ono umorzone na podstawie art. 355 § 1 kpc.

Z uwagi na uwzględnienie sprzeciwu i uchylenie wyroku zaocznego w całości, na podstawie art. 98 kpc powoda, jako przegrywającego sprawę, obciążono kosztami procesu na rzecz pozwanej, przy czym zgodnie z art. 348 kpc w ich ramach ujęto wyłącznie wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej w stawce minimalnej wraz z opłatą za pełnomocnictwo, nie uwzględniając kosztów sprzeciwu. Jednocześnie, na podstawie art. 355 § 1 kpc, umorzono postępowanie wywołane zażaleniem powoda na zawarte w wyroku zaocznym z 21.07.2014 r. rozstrzygnięcie o kosztach procesu, albowiem wobec uchylenia tego wyroku w całości, procedowanie w tym zakresie stało się zbędne (pkt III sentencji wyroku).